

Пише: Бранко Милановић
четвртак, 11 август 2022 20:20

Објашњавање и разумевање економског успеха Кине утиче и на друге земље. Једнодимензионално тумачење Вашингтонског консензуса примењено на кинеско искуство, односно усвајање поједностављеног, а понекад чак и догматичног наратива којим се тумачи сто година развоја Кине који се фаворизује у делу интелектуалне јавности, ако буде прихваћено, вероватно ће имати штетне последице по глобални развој.

Недавно сам прочитао преглед кинеског дугорочног економског напретка из пера двојице угледних зналаца кинеске економије: Лорена Бранта и Томаса Равског. Радове и једног и другог читао сам и раније и позивао се на њих. Поменућу, примера ради, да ми се изузетно допао рад о неједнакости у кинеским руралним подручјима за време 1930-их, чији је Брант коаутор, и рад Равског о напретку (и, такође, о неједнакости) у предратној Кини. Као што ови примери показују, моје интересовање за ове ауторе, очекивано, више се односило на то што су говорили о неједнакости у Кини, а не на проблеме напретка и дугорочног развоја. Међутим, ово друго је тема којом се њих двојица баве у овом раду

Пише: Бранко Милановић
четвртак, 11 август 2022 20:20

(који је заправо поглавље у недавно објављеном другом тому Кембрицове економске историје Кине).

Када је 1949. Мао Цедунг прогласио Народну Републику Кину, његова влада задржала је Куоминтангову линију развоја који предводи држава и учинила га још више планским (премда никад није достигла совјетски ниво планирања). Пошто је оваква политика гушила подстицаје, направљена је огромна разлика између потенцијалног и реалног учинка. Ова разлика је „почишћена“ током Денгове протржишне епизоде

Стога сам њихов најновији рад прочитао с великим интересовањем. Нажалост, доживео сам разочарање. Критиковаћу овај рад са две тачке гледишта: најпре ћу сагледати имплицитни, или неретко веома експлицитни наратив који се односи на развој Кине од краја 19. века па до данас, а онда ћу указати и на унутрашње противречности аргумената постављених у раду.

Наратив Бранта и Равског може се сажети на следећи начин: Кина у доба краја Ђинг династије и на почетку Републике, иако је била назадна на многим пољима, показивала је знакове невероватне способности да брзо усвоји западне производне и финансијске технике. Принудна и дискриминаторна правила која су наметнуле западне силе, Русија и Јапан, заправо су поспешиле кинески развој. (Мало је вероватно да је Кина могла да доживи овакав нагли рани развој без полуколонијалног односа у односу на Запад). Влада Куоминтанга у Нанкингу водила је много више продржавну политику (у поређењу са позном Ђинг династијом), иако је таква политика имала кратак животни век због рата и унутрашњег сукоба. Када је 1949. Мао Цедунг прогласио Народну Републику Кину, његова влада задржала је Куоминтангову линију развоја који предводи држава и учинила га још више планским (премда никад није достигла совјетски ниво планирања). Пошто је оваква политика гушила подстицаје, направљена је огромна разлика између потенцијалног и реалног учинка. Ова разлика је „почишћена“ током Денгове протржишне епизоде. Недавни приступ Си Ђинпинга представља преокрет са циљем да се додели већа улога држави (у „план у совјетском стилу окренут ка унутра“), уз „повлачење из.... глобалне сарадње“. Веома су мале шансе да ће Кина успети да оствари технолошки скок који обећавају Партија и влада и који су учинили темељом своје политике.

Верујем да се у овом, надам се фер представљеном, пресеку аргумената Бранта и Равског, истиче неколико следећих битних тачака на којима аутори инсистирају. **Прво: квазиколонијални односи били су благотворни за развој Кине („повластице остварене кроз стране војне притиске подстакле су домаћи економски раст, стр.**

Пише: Бранко Милановић
четвртак, 11 август 2022 20:20

---

787); друго: постојао је континуитет између куоминтаншке и маоистичке политике; треће: спектакуларан раст Кине после 1978. једноставно се објашњава као „одскок“, мудра примена већ постојећих могућности и способности.

Мадисонов подаци о Кини показују да је БДП по глави становника порастао са 983 долара у 1913. на 1.003 долара у 1938. (у међународним доларима), што нам даје стопу годишњег раста чији је износ безначајно мало изнад нуле. Тако можемо да закључимо да је економски раст Кине у предратном периоду само држао корак са растом броја становника

Усредредићу се на ове тачке. Начелни аргумент за прву јесте постојање економски динамичних области, или ти градова, на кинеском приморју. Брант и Равски спомињу, на пример, како је Шангај био уснуло седиште, а да је онда његова стопа раста за време Куоминтанга тридесетих била упоредива са стопама раста Јапана, Индије и СССР-а. Овакви примери појединачног успеха у држави огромној као што је Кина (500 милиона становника у 1930-им) значе издвајање најлепших делова приче, али њима се не може показати ништа осим тога да је постојао мали број стојера раста. Малтене свако ко пожели могао би да нађе градове или области у било којој држави на свету који су доживели успех, док је истовремено читава та држава стагнирала или чак назадовала. Мадисонов подаци о Кини показују да је БДП по глави становника порастао са 983 долара у 1913. на 1.003 долара у 1938. (у међународним доларима), што нам даје стопу годишњег раста чији је износ безначајно мало изнад нуле. Тако можемо да закључимо да је економски раст Кине у предратном периоду само држао корак са растом броја становника (који је износио око 0.6% годишње). Ово није необично.

То показује следећи цитат из анкете коју је у селима спровело кинеско Удружење власника памучних комбината у сврху процене потражњом за текстилом:

"Затекли смо катастрофалне услове: жене у Сечуану нису носиле сукње зато што је уништење пољопривреде оставило фармере без средстава да купе текстил, и у многим домаћинствима чланови породице су делиле само један комад одеће" (Широјама 2008; цитирано у: Milanović, Capitalism, Alone, стр. 80)

Кина је за већину својих становника била земља скоро па незамисливог сиромаштва и

Пише: Бранко Милановић
четвртак, 11 август 2022 20:20

заосталости. Бљештава светлост из неколицине трговачких центара није правила велику разлику у држави као целини

Кина је за већину својих становника била земља скоро па незамисливог сиромаштва и заосталости. Бљештава светлост из неколицине трговачких центара није правила велику разлику у држави као целини. Ова тврдња још више важи ако верујемо да је мањак домаћег предузетништва (то јест квазиколонијални однос) по себи лоша ствар.

Контунуитет између политике Куоминтанга и Маове владе приметили су многи аутори. То није нова ствар. Али у наративу Бранта и Равског он игра парадоксалну улогу. Ова двојица аутора настоје да објасне кинески напредак после 1978. не на темељу онога што је претходно створила Маова политика, већ, веома неуверљиво, имајући у виду краткорочност куоминтаншке владе, на основи предреволуционарног развоја. **Наратив аутора постаје недоследан: с једне стране, он се с правом позива на неколико упадљивих неефикасности социјалистичког планирања, али се потом денгистички успех објашњава као пука експлоатација разлике између потенцијала и стварног учинка створеног за време Маове владавине. Али ако је Маова ера створила могућност за тај много већи учинак, онда мора да је нешто и тада урађено како треба. Како аутори не могу да натерају себе да спомену било шта позитивно што се десило за време Мао Цедунга, остаје нам недоумица у погледу тога како је један потпуно неефикасни систем као што је био Маов могао да створи темеље за денгистички препород.**

Брант и Равски стављају себе у тај немогућ положај зато што денгистички препород не виде не толико по себи, као највећу дугорочну експанзију у историји економије, већ га третирају, скоро механички, као попуњавање простора између могућег и стварног. Стога овај наратив потцењује важност денгистичких реформи (које се ни у којој мери не спомињу), и уз посебно занемаривање маоистичког периода (премда се индиректно признаје његова важност), успехе које је Кина остварила у периоду 1980-2008. објашњава политиком нанкишке владе 1928-1937.

Пише: Бранко Милановић
четвртак, 11 август 2022 20:20
